અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.
DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

બિલાસપુર રાયપુર ક્ષેત્રીય ગ્રામીણ બેંક અને અન્ય

વિરુદ્ધ

મદનલાલ ટંડન

(સિવિલ અપીલ નં. ૪૪૬૭/૨૦૧૫)

૧૫ મે, ૨૦૧૫

[એમ. વાય. ઈકબાલ અને એસ. એ. બોબડે, ન્યાયમૂર્તિઓ]

સેવા વિષયક કાયદો: ગેરવર્તણૂક – આરોપનામું – શિક્ષા – નોકરીમાંથી બરતરફી – રિટ અરજીમાં સામાવાળા–કર્મચારીની રજૂઆત કે આરોપનામાની સાથે, ન તો દસ્તાવેજોની યાદી કે ન તો જે દસ્તાવેજો પર આધાર રાખવાનો હતો તે દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા – હાઈકોર્ટે બરતરફીનો હુકમ રદ કર્યો – ઠેરવેલ કે: રેકોર્ડ પરથી સ્પષ્ટપણે જણાય છે કે સામાવાળા પર લાદવામાં આવેલા આરોપો જે દસ્તાવેજો પર આધારિત હતા, તે દસ્તાવેજો સામાવાળાને પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા – હાઈકોર્ટે બરતરફીનો હુકમ ટકી શકે તેવો નથી તેમ

ઠેરવવામાં યોગ્યતા દાખવી હતી.

અપીલ ફગાવી દેતાં, કોર્ટે ઠેરવેલ કે:

૧. નિર્વિવાદપણે, આરોપનામાની સાથે સામાવાળાને કોઈ દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા જેના આધારે આરોપો ઘડવામાં આવ્યા હતા. ખાતાકીય તપાસ દરમિયાન કેટલાક દસ્તાવેજો આપવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ જેના આધારે તારણો નોંધવામાં આવ્યા હતા તે સંબંધિત દસ્તાવેજો સામાવાળાને ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવ્યા ન હતા. દસ્તાવેજોની યાદી અને સાક્ષીઓની યાદી પણ પૂરી પાડવામાં આવી ન હતી અને તપાસની કાર્યવાહી દરમિયાન કેટલાક દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. સ્વીકાર્યપણે, ૧૭ આરોપો સાથે કારણ દર્શાવો નોટિસ બજાવવામાં આવી હતી, પરંતુ તમામ દસ્તાવેજો સામાવાળાને પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા. અપીલકર્તા એ સાબિત કરવા સક્ષમ ન હતા કે ઉપરોક્ત દસ્તાવેજો તપાસની કાર્યવાહી દરમિયાન પણ સામાવાળાને પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા. હાઇકોર્ટે યોગ્ય રીતે જ એવું તારણ કાઢ્યું હતું કે શિક્ષાનો હુકમ કાયદાની દ્રષ્ટિએ ટકી શકે તેમ નથી. જો કે, સામાવાળો વર્ષ ૧૯૯૧ થી નોકરીની બહાર હતો તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતાં, પગાર પેટે રૂપિયા ૫,૦૦,૦૦૦/– ની એકમસામટી ચુકવણી ન્યાયના હેતુઓ પૂરા કરશે. [પેરા ૯, ૧૦] [૯૦– ડી– એચ; ૯૧– એ– બી]

સિવિલ એપેલેટ જ્યુરિસ્ડિક્શન :

સિવિલ અપીલ નં. ૪૪૬૭/૨૦૧૫

બિલાસપુર ખાતેની છત્તીસગઢ હાઈકોર્ટના રિટ અપીલ નં. ૧૪૭/૨૦૧૦ માં તા. ૧૭.૦૨.૨૦૧૨ ના ચુકાદા અને હુકમ પરથી.

અપીલકર્તાઓ વતી અક્ષત શ્રીવાસ્તવ, સરબજીત દત્તા (મનજીત કિરપાલ માટે).

સામાવાળા વતી ટી. વી. એસ. રાઘવેન્દ્ર શ્રેયસ (નિખિલ નાય્યર માટે).

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ એમ. વાય. ઈકબાલ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

૧. પરવાનગી આપવામાં આવે છે.

૨. સ્પેશિયલ લીવ દ્વારા દાખલ આ અપીલ તા. ૧૭ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ ના ચુકાદા અને હુકમ વિરુદ્ધ નિર્દેશિત છે, જેના દ્વારા છત્તીસગઢ હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે અપીલકર્તાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી રિટ અપીલમાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના હુકમને બહાલ રાખ્યો હતો અને સામાવાળાના પગારના દાવા પેટે તમામ પરિણામી લાભો સાથે રૂપિયા ૫,૦૦,૦૦૦/– સુધીની ચુકવણી કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.

૩. કેસની વાસ્તવિક હકીકત એ છે કે સામાવાળો વર્ષ ૧૯૮૧ થી અપીલકર્તા બેંકમાં ફીલ્ડ સુપરવાઈઝર તરીકે કામ કરતો હતો. ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૪ માં, ગેરવર્તણૂક કરવા બદલ તેને એક આરોપનામું જારી કરવામાં આવ્યું હતું અને ખાતાકીય તપાસ પછી, શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા તા. ૦૫.૦૭.૧૯૮૪ ના રોજ એક હુકમ પસાર કરીને તેના બે વાર્ષિક પગાર વધારા રોકવાની શિક્ષા લાદવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ નવેમ્બર, ૧૯૮૭ માં સામાવાળાને બીજું આરોપનામું જારી કરવામાં આવ્યું હતું જેમાં એવો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે સામાવાળાએ વિવિધ લોન કેસોમાં કેટલીક નાણાકીય ગેરરીતિઓ આચરી હતી. એક તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી, જેમાં સામાવાળા વિરુદ્ધ ચૌદ આરોપો સાબિત થયા હતા અને ત્રણ આરોપો સાબિત થયા ન હતા. પરિણામે, તા. ૦૧.૧૦.૧૯૯૧ ના રોજ સામાવાળા વિરુદ્ધ નોકરીમાંથી બરતરફ કરવાની શિક્ષા લાદવામાં આવી હતી. સામાવાળાએ અપીલકર્તા બેંકના બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી, પરંતુ તે ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

૪. તેથી, સામાવાળાએ રિટ અરજી દ્વારા હાઈકોર્ટનો સંપર્ક કર્યો, જેમાં અન્ય બાબતો સાથે એવી રજૂઆત કરી કે બંને આરોપનામા સમાન હોવાથી, બીજી તપાસ કાયદેસર ન હતી. એવી દલીલ પણ કરવામાં આવી હતી કે બીજા આરોપનામા સાથે, ન તો દસ્તાવેજોની યાદી કે ન તો જે દસ્તાવેજો પર આધાર રાખવાનો હતો તે દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા. રિટ અરજદાર–સામાવાળા દ્વારા એવી રજૂઆત પણ કરવામાં આવી હતી કે સંબંધિત દસ્તાવેજોનું નિરીક્ષણ કરવા માટે તેને યોગ્ય તક પૂરી પાડવામાં આવી ન હતી

અને તેથી સામાવાળો સદર કારણ દર્શાવો નોટિસનો અસરકારક જવાબ આપવા અને તપાસમાં પોતાનો બચાવ કરવા માટે સક્ષમ ન હતો. હાઇકોર્ટના વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિએ તેમની પ્રથમ દલીલને ફગાવી દીધી અને ઠેરવ્યું કે આરોપો સમાન ન હતા અને તેથી બીજી તપાસ કાયદેસર હતી. જો કે, એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે આરોપનામા અને આરોપોના આરોપણ સાથે દસ્તાવેજોની કોઈ યાદી ન હતી અને સાક્ષીઓની યાદી પણ પૂરી પાડવામાં આવી ન હતી, જેથી સામાવાળાને આરોપનામા સાથેની કારણ દર્શાવો નોટિસના જવાબમાં પોતાનો પક્ષ રજૂ કરવાની તક આપવામાં આવી ન હતી. કુદરતી ન્યાયના નિયમોનો ઉદ્દેશ્ય એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે સરકારી કર્મચારી સાથે એવી કાર્યવાહીમાં ન્યાયી વર્તન કરવામાં આવે જેનું પરિણામ નોકરીમાંથી બરતરફી અથવા મુક્તિ સહિતની શિક્ષા લાદવામાં પરિણમી શકે છે, તેવું અવલોકન કરીને હાઇકોર્ટના વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિએ અપીલકર્તા દ્વારા પસાર કરાયેલા બરતરફીના હુકમો રદ કર્યા અને તમામ પરિણામી લાભો સાથે સામાવાળાની રિટ અરજી મંજૂર કરી.

૫. ઉપરોક્ત નિર્ણયથી નારાજ થઈને, અપીલકર્તાઓએ રિટ અપીલ દાખલ કરી, જેમાં હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે, રેકોર્ડનું અવલોકન કર્યા પછી, એવું શોધી કાઢ્યું કે જો કે ૧૭ આરોપો સાથે કારણ દર્શાવો નોટિસ બજાવવામાં આવી હતી, પરંતુ સામાવાળાને કારણ દર્શાવો નોટિસ સાથે કોઈ દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા. તપાસ દરમિયાન જે દસ્તાવેજો પર આધાર રાખવાનો હતો તેની યાદી પણ કારણ દર્શાવો નોટિસ સાથે પૂરી પાડવામાં આવી ન હતી. ડિવિઝન બેન્ચે એવો અભિપ્રાય આપ્યો કે આ સુસ્થાપિત કાયદો છે કે જ્યારે કોઈ

કસૂરવાર કર્મચારી શિસ્તભંગની કાર્યવાહીનો સામનો કરી રહ્યો હોય, ત્યારે તેને તેની સામેના આરોપોનો અસરકારક રીતે સામનો કરવા માટે વાજબી તક પૂરી પાડવામાં આવે તે તેનો કાયદેસર અધિકાર છે. જો સંબંધિત કર્મચારીને દસ્તાવેજોની નકલો પૂરી પાડવામાં ન આવે, તો તેના માટે પોતાનો બચાવ તૈયાર કરવો, સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરવી અને આરોપો ખોટા અથવા પાયાવિહોણા છે તે દર્શાવવાના હેતુથી વિસંગતતાઓ દર્શાવવી મુશ્કેલ બની જશે.

૬. હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે વધુમાં અવલોકન કર્યું કે પ્રસ્તુત કેસમાં આરોપનામા સાથે સામાવાળાને ન તો સાક્ષીઓની યાદી કે ન તો દસ્તાવેજોની યાદી પૂરી પાડવામાં આવી હતી. જો કે તપાસની કાર્યવાહી દરમિયાન તેને કેટલાક દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા પરંતુ તે દસ્તાવેજો, જેના પર તપાસ અધિકારી દ્વારા વિવિધ આરોપો સાબિત થયેલા ગણવા માટે આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, તે સામાવાળાને પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા. હાઇકોર્ટે વધુમાં અવલોકન કર્યું કે સામાવાળો તા. ૦૧.૧૦.૧૯૯૧ થી નોકરીની બહાર છે અને બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા જણાવ્યા મુજબ, તેના બાકી પગારનો દાવો રૂપિયા ૪૫–૫૦ લાખથી વધુ થશે. બેંકના નાણાં એ જાહેર નાણાં છે અને કોઈ પણ કામ કર્યા વિના કોઈને આટલી મોટી રકમ ચૂકવી શકાય નહીં. "કામ નહીં તો વેતન નહીં" નો સિદ્ધાંત જાહેર હિતને ધ્યાનમાં રાખીને વિકસાવવામાં આવ્યો છે કે જે કર્મચારી પોતાની ફરજ બજાવતો નથી તે સરકારી તિજોરીના ભોગે બાકી પગાર મેળવવા માટે હકદાર નથી. વાદગ્રસ્ત ચુકાદા દ્વારા, હાઇકોર્ટે એવું તારણ કાઢ્યું કે કેસના તથ્યો અને સંજોગોમાં પગારના દાવા પેટે રૂપિયા

૫,૦૦,૦૦૦/– ની એકમસામટી ચુકવણી આ બાબતમાં ન્યાયી અને યોગ્ય રહેશે. સામાવાળો અન્ય તમામ પરિણામી લાભો માટે પણ હકદાર હોવાનું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું.

૭. આથી, અપીલકર્તા બેંક અને તેના બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ દ્વારા સ્પેશિયલ લીવથી આ વર્તમાન અપીલ દાખલ કરવામાં આવી છે. અહીં એ ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય છે કે સામાવાળો હાઇકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વાદગ્રસ્ત ચુકાદા વિરુદ્ધ આ કોર્ટ સમક્ષ આવ્યો નથી.

૮. અમે અપીલકર્તાઓ વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી અક્ષત શ્રીવાસ્તવ અને સામાવાળા વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી ટી.વી.એસ. રાઘવેન્દ્ર શ્રેયસને સાંભળ્યા છે. અમે હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા પસાર કરાયેલા વાદગ્રસ્ત હુકમનું પણ અવલોકન કર્યું છે. અમારી વિચારણા માટેનો એકમાત્ર વિવાદ એ છે કે સામાવાળા પર લાદવામાં આવેલા આરોપો જે દસ્તાવેજો પર આધારિત હતા, તે દસ્તાવેજો સામાવાળાને પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા કે નહીં?

૯. નિર્વિવાદપણે, આરોપનામા સાથે સામાવાળાને કોઈ દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા જેના આધારે આરોપો ઘડવામાં આવ્યા હતા. ખાતાકીય તપાસ દરમિયાન કેટલાક દસ્તાવેજો આપવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ જેના આધારે તારણો નોંધવામાં આવ્યા હતા તે સંબંધિત દસ્તાવેજો સામાવાળાને ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવ્યા ન હતા. વધુમાં એવું જણાય છે કે દસ્તાવેજો અને સાક્ષીઓની

યાદી પણ પૂરી પાડવામાં આવી ન હતી અને તપાસની કાર્યવાહી દરમિયાન કેટલાક દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા.

૧૦. સ્વીકાર્યપણે, ૧૭ આરોપો સાથે કારણ દર્શાવો નોટિસ બજાવવામાં આવી હતી, પરંતુ તમામ દસ્તાવેજો સામાવાળાને પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા. વાદગ્રસ્ત હુકમના અવલોકન પરથી જણાશે કે જ્યારે ડિવિઝન બેન્ચે, દલીલો દરમિયાન, અપીલકર્તાઓ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલને પૂછ્યું કે શું સામાવાળાને પી–૨૧, પી–૨૫, પી–૨૩, પી–૧૯, પી–૩૦, પી–૩૧ અને પી–૩૨ જેવા દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા, જેના આધારે વિવિધ આરોપો સાબિત થયેલા માનવામાં આવ્યા છે, ત્યારે વિદ્વાન વકીલ એ સાબિત કરવા સક્ષમ ન હતા કે ઉપરોક્ત દસ્તાવેજો તપાસની કાર્યવાહી દરમિયાન પણ સામાવાળાને પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ ડિવિઝન બેન્ચે આ કોર્ટના અસંખ્ય ચુકાદાઓને અનુસરીને એવું તારણ કાઢ્યું કે શિક્ષાનો હુકમ કાયદાની દ્રષ્ટિએ ટકી શકે તેમ નથી. જો કે, સામાવાળો વર્ષ ૧૯૯૧ થી નોકરીની બહાર હતો તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતાં, પગાર પેટે રૂપિયા ૫,૦૦,૦૦૦/– ની એકમસામટી ચુકવણી ન્યાયના હેતુઓ પૂરા કરશે.

૧૧. અમારી ગંભીર વિચારણા પછી, અમને રિટ અપીલમાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ અને હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા નોંધાયેલા તારણ સાથે અસંમત થવાનું કોઈ કારણ જણાતું નથી. તેથી, આ સિવિલ અપીલ ફગાવી દેવામાં આવે છે.

અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.